

בנין ועקב

על פרשת השבוע

'תמים תהיה עם ה' אלקיך'

'שה תמים' (שמות יב, ה) שאין בו מום ושום חסרון, וכן אמר הכתוב (תהלים קיט, עט) "יהי לבי תמים בחוקיך", עכ"ד.

תמים תהיה עם ה' אלוקיך - בכל המצבים כולם

והנה יש לדקדק למה נזכרו בפסוק זה שני שמות השי"ת, תמים תהיה עם ה' אלקיך, הרי לכאורה היה די לומר 'תמים תהיה עם ה', ולמה נאמר גם 'אלקיך'. ומבאר האלשיך הקדוש (בפרשתו), על פי הידוע, ששם הוי"ה הקדוש מורה על חסד ורחמים, ואילו שם 'אלקים' מורה על דין.

וזוהו כוונת הכתוב, תמים תהיה עם ה' אלהיך, כלומר, תמיד צריך האדם להלך בתמימות עם השי"ת, בין כשהקב"ה משפיע לו רוב טובה ומתנהג עמו במידת החסד והרחמים בבחינת הוי"ה. ובין כאשר הקב"ה מתנהג עמו במידת הדין, וח"ו עוברים עליו צרות ויסורין רחמנא ליצלן בבחינת 'אלקים', תמיד יקבל הכל באמונה ובתמימות, ואל יהרהר חלילה אחר מידותיו יתברך.

'תמים תהיה' - ביראתך בלי שום חסרון

בפרשתן כתיב (דברים יח, יג) "תמים תהיה עם ה' אלקיך". ידוע ומפורסם ושגור בפי כל, לשונו הזהב של רש"י הקדוש על פסוק זה: 'התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו'. ועל דרך זה פירש הרשב"ם (פסחים קיג:) בהאי לישנא: "תמים תהיה" - 'להיות בוטח בו בכל קורות ונולדות הבאות לך'.

והנה פסוק זה 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' נמנה בין התרי"ג מצוות, על פי שיטת הרמב"ן (בהשגותיו על ספר המצות, וכן מביא בפרשתו) וכה דבריו: 'מצוה שמינית, שנצטוונו להיות לבנו תמים עמו יתברך, והוא שנאמר "תמים תהיה עם ה' אלקיך". וענין הצוואה הזאת, שנייחד לבבנו אליו לבדו יתברך, ושנאמין שהוא לבדו עושה כל, והוא היודע אמיתת כל עתיד, וכו'.

וזוהו תרגומו של אונקלוס, 'שלים תהא בדחלתא דה' אלקך', שלא תהיה חסר ביראתו, כי 'תמים' הוא השלם בדבר, כמו

“עם גבר תמים תתמים”

ובזכות התמימות גופא, יזכה לישועה, כמו שאמרו בגמרא (נדרים לב.), ‘כל המתמים עצמו’, והיינו שהוא בוטח באמת ובתמים רק בהשי”ת, זוכה מידה כנגד מדה שאף ‘הקב”ה מתמים עמו’ ומתנהג עמו בתמימות, וממלא צרכיו בשלמות. ולמדו זאת ממה שנאמר (תהלים יח כו) **“עם גבר תמים תיתמים”**.

וכתב המהר”ל (בהקדמה לספרו תפארת ישראל), שזהו מה שמצינו (עי’ חולין צא.) שצורת יעקב אבינו חקוקה בכסא הכבוד. כי היות שיעקב אבינו היה דבוק במידת התמימות כמאמר הכתוב (בראשית כה, כז) **“ויעקב איש תם”**, וקיים בשלימות **‘תמים תהיה’**, לכן מידה כנגד מידה הוא זוכה להיות **‘עם ה’ אלוקיך’**, וצורתו חקוקה לפניו יתברך. וזהו שאמר הכתוב **“תמים תהיה עם ה’ אלוקיך”**, כלומר מי שהוא **‘תמים’** בשלימות, זוכה להיות תמיד **‘עם ה’ אלוקיך’** כביכול.

רק הקב”ה הבוחן כליות ולב, יודע אם אכן מתנהג באמת בתמימות ובהצנע לכת

ובאמת יש לנו להתבונן בלשון הנאמר בפסוק זה **‘עם ה’ אלקיך’**, דהנה בשום מצוה או מדה טובה הנאמרת בתורה, לא מצינו עוד הגדרה כמין זו, שצריכים לקיימה **‘עם ה’ אלוקיך’**, ורק בשתי מידות בלבד מצינו לשון כזה. במידת התמימות כמו שנאמר כאן **“תמים תהיה עם ה’ אלוקיך”**, וכיוצא בזה במידת הצניעות

אמר הנביא (מיכה ו, ח) **“והצנע לכת עם אלוקיך”**.

ומבאר הרה”ק רבי פינחס מקאריץ זיע”א טעם הדבר, כי בשתי המידות האלו קל מאוד לרמות את האנשים, כי אפילו אדם שהוא מלא בערמה ובתחבולות, בכל זאת יכול להעמיד פנים של איש מסכן ותמים. וכן אפילו האדם שהוא מלא בשחץ וגאווה, מסוגל בכל זאת להעמיד פנים עד שיחשבו עליו שהוא עניו ושפל והצנע לכת.

ועל כן דייקא בשתי מידות אלו הדגיש הכתוב ואמר **“עם ה’ אלוקיך”**, לרמז שרק הבורא יתברך שמו הבוחן לבבות וכליות, הוא לבדו יודע אל נכון את פנימיות האדם, אם אכן שלם הוא במידות אלו, או שח”ו מרמה הוא את הבריות.

צריכים ‘חכמה’ גדולה להיות תמים עם ה’ באמת ובשלימות

ואכן עבודה גדולה וקשה היא, לזכות לקנות באמת ובשלימות את מידת התמימות, מאחר שמידה זו צריכה להיות בעומק הלב דייקא, ולא שיין לקיימה רק מן השפה ולחוץ, כי אם כן אין זו ‘תמימות’ אלא להיפך, ‘ערמימות’. ורק תמימות המגיעה מטוהר פנימיות הלב, היא הרצויה ומקובלת לפני המקום יתברך שמו.

וכמו שמסופר על הרה”ק רבי נפתלי מראפשיץ זי”ע שהיה ידוע כ”חכם” גדול, וכמו שביקש בעצמו בצוואתו הקדושה, שיכתבו על מצבתו שהיה **“יחיד בדורו”**

והרחיב לתאר גודל הנחת רוח שהיה להשי"ת כאשר הביאו לפניו שנים עשר 'לחם הפנים' בזמן שבית המקדש היה קיים. בעת הדרשה נכח שם בבית המדרש איש תמים ופשוט, שהתלהב מאוד בשומעו על חשיבותו של הלחם שהיה בבית המקדש. וברוב תמימותו החליט לאפות שתיים עשרה חלות נאות ומשובחות בכל ערב שבת, ולהניחן בבית הכנסת בארון הקודש, כדי לגרום שוב אותו נחת רוח גדול הזאת להשי"ת. ואכן בערב שבת הבא, הביא האיש את י"ב החלות לבית הכנסת, ובשמחה עצומה הניח אותן בארון הקודש, ונשא תפילה תמימה להשי"ת, שיקבל את מנחתו לרצון ולנחת רוח.

אחרי שהלך האיש לביתו, הגיע שמש בית הכנסת והתחיל לסדר את הבית הכנסת לכבוד שבת קודש. כשניגש לארון הקודש, ראה לתדהמתו י"ב חלות טריות ויפות, נאות ומשובחות, המונחות שם כהפקר ואין איש בא לקחתן, לכן החליט ליטלן לביתו ולענג בהם את עצמו בשבת קודש. ויהי כאשר הגיע האיש התמים לתפילת קבלת שבת, וראה שאין החלות מונחות במקום שהניחן, שמח שמחה גדולה עד מאוד, בחושבו ברוב תמימותו, שהקב"ה בוודאי קיבל את מנחתו לרצון והיא עלתה מאליה למרום.

ודבר זה גרם לו להמשיך במעשהו ביתר שאת וביתר עוז, ואכן גם בשבוע הבא הביא י"ב חלות לבית הכנסת, והניחם ברוב התלהבות ושמחה בארון הקודש, וגם בפעם הזו נטלן השמש לעצמו. כך

ב**חכמת אלקות**. פעם אחת הוכיח אותו רבו הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א, שלא מצינו בשום מקום בתורה שצריכים להיות 'חכם', רק כך כתוב בתורה "תמים תהיה עם ה' אלקיך". והשיבו הרה"ק מראפשיץ: אכן, אך כדי להיות 'תמים' עם ה', צריכים על כך 'חכמה' גדולה. והבן כי עמוק עמוק הוא, כי אכן צריכים להשתמש ב'**חכמה**' רבה לטהר לגמרי את לבו, עד שיזכה לתמימות אמיתית, מבלי לרמות את עצמו ואת הבריות בכך.

גודל מעלת התמימות האמיתית של פשוטי העם ועמי הארץ

ולכן מצינו לפעמים מידת התמימות האמיתית, דווקא אצל פשוטי עם ועמי הארץ, שלא היה להם שום ענין כלל לרמות, לא את עצמם ולא את אחרים, ולכן דווקא אצלם היה נמצא ביותר מידת התמימות באמת ובלב שלם. וישנם עובדות רבות וסיפורים, עד כמה זכו אותם פשוטי עם ועמי הארץ על ידי מידת תמימותם, להשגות גבוהות ונשגבות, וכל זאת מפני שהייתה כוונתם זכה ונקיה לשם שמים באמת, מפנימיות טוהר לבם ללא שום פניות.

החלות שגרמו נחת רוח גדול מאד בשמים ממעל מפני שהונחו בתמימות אמיתית

ידוע הסיפור בזה המובא בספר **משנת חכמים להמהר"ם חגיז** זיע"א, שאירע בזמנו של **מרן האר"י הקדוש** זיע"א, ומעשה שהיה כך היה:

פעם אחת דרש רב אחד בבית המדרש,

חזר ונשנה המעשה במשך מספר שבועות, כאשר אין קץ לשמחתו של האיש התמים, בראותו ובחושבו בתמימותו, שמנחתו ולחמו עולה מאליו לרצון ולנחת רוח לפני השי"ת מדי שבוע בשבוע.

והנה באחד מימי שישי, נכח רב העיר בבית הכנסת, בעת שהאיש ההוא הביא את י"ב חלותיו ברוב חדוה ושמחה. הרב הביט בפליאה על מעשהו, ושאלו בתמיהה: 'מה פשר חלות אלו שאתה משאיר כאן'. ענה האיש בתמימותו: 'אני מביא את החלות האלו מדי שבוע כתחליף ל'לחם הפנים' שהיה בזמן שבית המקדש היה קיים, ואודה לה' בכל לבב, על מה שמנחתי מתקבלת ברצון זה כבר תקופה גדולה, כאשר הן עולות לשמים בעצמן לרצון ולנחת רוח'.

כעס הרב על בורותו של האיש, וגער בו שלא יתכן כדבר הזה, ובוודאי איזה איש לוקח את החלות לעצמו מדי שבוע, והוא טיפשות גדולה לחשוב שהן עולות בשמים מעצמן. והזהיר אותו באזהרה חמורה שלא יעשה יותר כדבר הזה, כי

יש בו משום חילול הקודש. האיש התמים הלך לביתו בפחי נפש, כשליבו שבור לרסיסים ולשברי שברים.

מִרְן הָאֵרִי הַקִּדּוּשׁ אשר ברוח קדשו חזה כל מה שאירע, קרא אליו מיד את רב העיר, ואמר לו: 'צו לביתך כי בן מוות אתה'. וגילה לו, שהגזירה הנוראה נגזרה עליו מן השמים, משום שמנע מן האיש הפשוט להמשיך במעשהו. דע לך - אמר לו האר"י הקדוש, שמיום חורבן בית המקדש לא הייתה נחת רוח לפני הקב"ה, כמו הנחת רוח שגרמו החלות האלו אשר ניתנו בתמימות אמיתית על ידי האיש התמים הזה.

ומסיק בספר **משנת חכמים**: מכאן תראה עד כמה גדולה ויתירה מעלת התמימות, כי על אף שכל ענין הנחת הלחמים בארון הקודש, היה טעות מעיקרא בידו, ואין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד. בכל זאת נגרם מכך נחת רוח גדול כזה להשי"ת, עד שרב העיר נענש בעונש חמור רח"ל, על מה שגרם לביטול נחת רוח זה. עכ"ד.^א

א. עובדא נוראה כעין זה מביא מרן הבן איש חי זצוק"ל בספרו עוד יוסף חי (פרשת מטות) על גודל מעלת התמימות של אנשים הפשוטים, וכך לשונו: 'שמעתי מספרים באחד תם עם הארץ שלא היה יודע אפילו פירוש המילות של פסוקים ושל תורה, ולא היה יודע להתפלל. וחננו ה' יתברך בעושר ובריבוי בנים, היה לו יותר מעשרה בנים זכרים, וכולם היו נעמדים לפניו בליל שבת והוא היה מברך אותם ברכה בעלמא, כי לא היה יודע אפילו פסוק אחד של ברכות, שיוכל לברכם בו. וכמו כן כשהלך לבית הכנסת, לא אחז אפילו את הסידור והמחזור בידו, מאחר שלא היה יודע אפילו צורת האותיות. והנה שם בבית הכנסת היה אחד שהיה לו קול ערב מאד, והוא היה החזן הקבוע המתחיל מדי יום ביאורו, מפרשת העקידה עד הפסוקים של ה' מלך, והיה אומרם בקול רם וערב, ולאחר מכן ניגש שליח ציבור אחר, שהתחיל מן ה' מלך ואילך.

והנה זה האיש המתחיל בכל יום בקול רם, היה קורא פרק איזהו מקומן, בניגון ובמתון, ובכל הלכה היה עושה ניגון חשוב ונעים בסיומה. ובפרט בסיום ההלכה של 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן',

מעלת ה'תמים' יתירה על מעלת ה'גדול'

שלם ותמים, מברך בדווקא על התמים, כי למרות שהוא 'קטן', הוא 'שלם'. והרי לנו מזה, שמעלת ה'תמימות' חשובה יותר ממעלת ה'גדול'.

וכעין זה מצינו בסיפור זה, שלמרות שהמוחה בדבר היה 'גדול', רבה של כל העיר, בכל זאת נענש בעונש חמור כזה, דווקא על ידי איש 'קטן' ופשוט מאד, אך 'תמים' ושלם, ועשה את מעשהו בתמימות אמיתית ובכוונה זכה ונקיה לשם שמים.

וזהו מה שמסופר על הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א, שפעם שאלו אותו, מה יותר חשוב לפני המקום, אדם 'גדול' או אדם 'תמים'. והשיב הרה"ק בדרך צחות: שבוודאי 'תמים' חשוב יותר, כמו שמצינו שנפסק להלכה בדיני קדימה בברכות (שו"ע או"ח סי' קסח ס"א), שאם יש לפני האדם שני מיני מאכל, אחד גדול אך הוא חתיכה, ואילו השני הוא קטן אך

היה אומר תמיד סיום זה בקול רם ונעים ביותר, והיה דרכו להאריך בניגון חמשה תיבות אלו יותר משאר סיום ההלכות.

וזה העם הארץ הנ"ל שלא הבין פירוש המילות, חשב והתבונן בעצמו, למה דוקא באלו החמשה תיבות החזן מאריך יותר ועושה בזה ניגון יותר, והגיע למסקנא שבוודאי אלו החמש תיבות, ברכות גדולות הם, והחזן מברך את כל הקהל בהם, ולכך מגביה קולו בהם כדי להשמיעם את הציבור. והתחיל להשתוקק מאד שיוכל גם הוא להוציא מפיו חמש תיבות הללו, למרות שאינו יודע צורת האותיות. והתאמץ להאזין היטב היטב לקול החזן, עד שברוב הימים נקלט חמשה תיבות הללו במוחו, ונתלמד לאומרם בעל פה. ומאחר שחשב שהם ברכות גדולות, היה נוהג מאז והלאה בכל ליל שבת, שכשהיה חוזר לביתו, היה מניח ידיו על ראש בניו, וקורא על כל אחד ואחד תיבות הללו בדביקות עצומה: 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן'...

והנה נזדמן שביליל שבת אחד נתאכסן בביתו של זה, איש אחד תלמיד חכם, וראה את מנהגו שהוא מצפצץ על ראש כל אחד ואחד קללות נוראות שאין כמותן, 'אלו ואלו נשרפים בבית הדשן'... ויחרד החכם חרדה גדולה וצעק עליו: מה אתה עושה עם בניך לקללם בליל שבת, ותביאם לשריפה בבית הדשן, רחמנא ליצלן. כמובן שהוא קיבל מיד על עצמו שלא לומר יותר על ראש בניו התיבות הללו. באותו ליל שבת הגידו לאותו חכם בחלום: לא טוב עשית שביטלת אותו ממנהג זה, כי הוא היה אומר כך לפי תומו, וכיון שהקב"ה אוהב אותו, לקח הקב"ה האותיות של חמשה תיבות אלו ועשה מהם צירופים אחרים של ברכות, וה' יתברך מתקן אותם בחסדו הגדול.

ועל כיוצא בדבר זה נאמר (שיר השירים ב, ד ובמדרש רבה שם) "ודגלו עלי אהבה" דאף על פי שהוא מדלג אותיות או תיבות שבזה תשתנה משמעות הדברים ותתהפך מטוב לרע, עם כל זה הם עלי אהבה, שיהיו נשלמים ונתקנים על ידי הקב"ה. עכ"ד.

יש הוספה נפלאה מאד על סיפור זה, דהנה התיבות 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן' באותיות א"ת ב"ש, עולים בגימטריא 1991, והוא כמספר הגימטריא של הפסוק (דברים כג, ו) 'ולא אבה ה' אלקיך לשמע אל בלעם ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך', ממש גימטריא מדויקת. ונרמז בזה, שגם התיבות האלו 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן', הופך השי"ת מקללה לברכה, כשהיא נאמרת בתמימות אמיתית.

טעם קריאת פרשת שופטים בתחילת חודש אלול

**מתנאי התשובה ה'תמימה' - להתבונן
בחשבון נפשו כאשר נמצא
'עם ה' אלקיך' בלבד**

עם ה' אלקיך, פירוש, **'תמים תהיה'**, מתי תהיה עבודת התשובה שלך ב'תמימות' ובשלימות, דווקא כאשר תייחד לעצמך זמן, אשר אז תהיה **'עם ה' אלקיך'** לבד, כי דווקא אז תוכל לערוך חשבון הנפש אמיתי. ועל דרך זה מבואר בספה"ק **נועם אלימלך** (פרשת בא), בביאור דברי המשנה **'אין לך אדם שאין לו שעה'** (אבות פ"ד מ"ג), דהיינו שמי שאין לו שעה שיתבודד בה בעצמו עם ה' לחשוב על תכליתו, אדם כזה לא יהיה נחשב בעיניך כ'אדם'.

**אפילו כאשר אין שום אדם רואה אותך,
תמים תהיה 'עם ה' אלקיך' לבדו**

ועוד נרמז לאידך גיסא בפסוק **'תמים תהיה עם ה' אלוך'**, שיש לעבוד את השי"ת אפילו כשנמצאים לבד. דהנה דרך בני האדם להתפעל ולירא מאנשים בשר ודם, עוד יותר ממה שמתפעלים ממורא שמים. לפעמים האדם מתנהג בצדקות דווקא כשנמצא בין חברת אנשים, מה שאין כן כשהוא נמצא בצנעה ובחדרי חדרים.

כמו שמצינו כבר אפילו בזמן התנאים הקדושים, כמו שמבואר בגמרא (ברכות כח:), שכאשר חלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו וכו', אמרו לו רבינו ברכנו, אמר להם, **'יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם'**. אמרו לו תלמידיו

והנה לא לחינם קוראים פסוק זה **'תמים תהיה עם ה' אלקיך'**, דווקא עתה בעמדינו ממש בפתחה של חודש התשובה - חודש אלול, רק בדווקא נסבב כך מן השמים בהשגחה פרטית. כי אכן עתה בחודש אלול הזמן גרמא ביותר, להתחזק ולהוסיף פעלים בקיום פסוק זה **'תמים תהיה עם ה' אלקיך'**, שהוא כלל גדול בעסק התשובה ותיקון המעשים, כמו שכתב הרה"ק בעל שומר אמונים זיע"א בספרו טהרת הקודש (מאמר תשובות סגוליות פי"ג), שענין חשבון הנפש וההתבוננות במעשיו כשנמצא לבדו בביתו בהתבודדות, הוא בכלל מצות **"תמים תהיה עם ה' אלוך"**.

והוא על פי המבואר בספה"ק **חובת הלבבות** (שער הפרישות פ"ג), שמובחר ההתבודדות היא, שיתבודד עצמו בביתו עם ה', ויפריש כל מחשבתו לה'. ודווקא על ידי זה יוכל לקנות שלימות גדול לנפשו, ובלתי אפשר להגיע לשלימות זה בלי ההתבודדות הזאת, וזהו מה שמצינו אצל כל הצדיקים וחסידים אמיתיים וקדושי ארץ, שהיה להם זמנים מיוחדים להתבודד בעצמם עם קונם.

וזהו הכוונה במאמר הכתוב **"תמים תהיה**

עד כאן?! אמר להם ולואי, 'תדעו, כשאדם עובר עבירה אומר, שלא יראני אדם'.

ועל דבר זה בא הכתוב להשמיענו, 'תמים תהיה עם ה' אלוֹקֶיךָ', פירוש, הנהגת האדם עם הבורא יתברך שמו צריך להיות בתמימות ובאופן השווה, בין כשנמצא בחברת אנשים אחרים, ובין בשעה שאין איש רואהו והוא נמצא 'עם ה' אלוֹקֶיךָ' לבד, גם אז 'תמים תהיה' בעבודתך, למרות שאין איש רואה אותך עתה, אך הקב"ה מלכי המלכים הרי רואה אותך ומשגיח עליך בכל רגע ורגע, וכלשון הפסוק (ירמיה כג, כד), 'אם ייסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה' הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאום ה'.

וזה גופא מעורר אותנו לפחד ויראה מיום הדין הממשמש ובא בראש השנה

הבעל"ט, וכמו שאומרים בברכת 'זכרונות' בראש השנה, 'ואין נסתר מנגד עיניך וכו', הכל גלוי וידוע לפניך ה' אלקינו, צופה ומביט עד סוף כל הדורות. כי תביא חוק זיכרון להיפקד כל רוח ונפש, להיזכר מעשים רבים והמון בריות לאין תכלית'. על הכל נצטרך לתת דין וחשבון לפני הקב"ה, אפילו על מה שעשינו בסתר סתרים ובחדרי חדרים, כי הכל גלוי וידוע לפני השי"ת.

תמי"ם - ת'ורה, מ'צוות, י'ראה, מ'ידות

ואכן מבואר בספרים הקדושים, שלכן נקראת תמיד פרשת שופטים בחודש אלול, כי בפרשה זו רמוזים כל יסודי ועיקרי התשובה שצריכים לעשות בחודש התשובה הזאת², ובפרט בפסוק 'תמים תהיה עם ה' אלוֹקֶיךָ', אשר יש בו רמז נפלא

ב. עיין בספה"ק 'עבודת ישראל' (בפרשתו) וכך לשון קדשו: 'שופטים ושוטרים תתן לך' וגו' - הנה הפרשה הזאת נקראת תמיד בחודש אלול, אשר הוכן העת לכל איש שישוב לבוראו, ונסלח לו מחטאתו אשר חטא כל השנה, על ידי חרטת והרהורי התשובה ובכי ומספד על עוונותיו שעברו ראשו. וכל כך צריך להתמרמר עד שיתגלה מצפוני לבו לפני יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם והוא יעיד עליו, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות תשובה (פ"ב ה"ב), וכבר כתבנו שזה כוונת נוסח התפילה, 'והחזירנו בתשובה שלימה לפניך', 'לפניך' דייקא כנ"ל.

לכן הזהירה התורה 'שופטים ושוטרים', כי הם נקראים 'עיני העדה', וכן יש לאדם להעמיד על עצמו 'שופטים', הם העיניים שלו לנוכח יביטו על דרכו ולפסל מעגל נתיב. וכן האזנים ונקבי החוטם והפה, כי שבע חללי דגולגלתא הם נקראים 'שערים' לנפש כנודע, וזה 'בכל שעריך', ולשפוט את עצמו על כל מעלליו. עכלה"ק.

ועל דרך זה מבואר גם בספה"ק 'בני יששכר' במאמרי חדש אלול (מאמר א, י) וכך לשון קדשו: 'בהתחלת אלול קורין תמיד סדר 'שופטים ושוטרים תתן לך' וכו' - שזהו התחלת התשובה ועיקרה, אשר הבעל תשובה מחויב להושיב 'שופט ושוטר' אצל כל שערי. דהיינו כל החושים אשר המה שערים באדם שפתחם הבורא ית"ש להשתמש עמהם, כגון עיניים ואזנים וחוטם ופה וראש הגויה, מחויב האדם להושיב הדעת לשופט אצל כל שער, ישפוט בצדק את אשר ישתמש בחושים ואת אשר יניח.

ו'שוטר' הוא אשר יעניש את העובר, כמו כן יושיב האדם שוטר את אשר יעניש, היינו אם יזדמן אשר יסתכל בעיניו בדבר האסור, או ידבר בפיו את אשר לא ירצה לה', יקבל על עצמו עונש הן בממון לצדקה והן בגוף בסיגוף ותענית וכיוצא (וכמו שנהגו תלמידי הרמ"ק ז"ל), וזהו עיקר גדול לתשובה, הארכתי בספרי אגרא דכלה (בפרשתו), עכלה"ק.

כי עתה הוא הזמן הראוי ביותר לתקן את כל הצריך תיקון, למען יהא ראוי לבא אל המלך בימי הדין הבאים לקראתנו לשלום כאשר הוא שלם בתורתו ובנפשו, בתמימות ובשלמות - 'תמי'ם תהיה' בכל ארבעת עניינים אלו, 'עם ה' אלקיך'.

על כל העניינים הצריכים תיקון באלו הימים. כי הראשי תיבות של 'תמי'ם' הוא, 'ת'ורה, 'מ'צוות, 'י'ראה, 'מ'ידות', וממש אלו הם הדברים אשר כל איש ישראל צריך לחקור ולדרוש אחריהם היטב היטב בחודש זה, ולבחון עד כמה מתקנים הם.

ראשית עבודת התשובה בחודש אלול הוא, ההתחזקות בלימוד התורה הקדושה

שאמרו חז"ל במדרש (ויק"ר קדושים כה, א) "אם נכשל אדם בעבירה חייב מיתה בידי שמים, מה יעשה ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים".

דווקא על ידי ההתחזקות בלימוד התורה, נוכל לעורר גם על שמירת השבת - סיפור נפלא

והנה לכאורה זה נראה קצת כדבר פליאה ותמיהה, מה שדווקא ההתחזקות בלימוד התורה הוא הדבר הראש והראשון שצריכים לעסוק בו כאשר ניגשים לעבודת התשובה, וכי מה ענין 'תורה' אצל 'תשובה'. אך הענין יובן ביותר על פי סיפור נפלא שהתרחש בימיו של הכהן הגדול מאחיו, רבינו בעל החפץ חיים צוק"ל. ומעשה שהיה כך היה:

על ידי ההתחזקות בלימוד התורה, יגיע לו בניקל תיקון שאר כל העניינים הנצרכים תיקון

לא לחינם נקבע בהרבה מהיכלי הישיבות והכוללים, לפתוח את שנת הלימודים החדשה ואת הזמן החדש דווקא בתחילת חודש אלול - חודש התשובה. כי הדבר פשוט ביותר שהנושא המרכזי והעיקרי שבו יש להתחזק בראש ובראשונה בימי התשובה האלו, הוא לימוד התורה הקדושה, שזהו הדבר הראשון במעלה. וברגע אשר דבר זה יתוקן כהלכה ובתמימות, אזי גם שאר כל ענייני האדם כבר יתעלו ויתוקנו, וכבר יוכל לתקנם יותר בניקל.

וכמו כן על ידי עצם לימוד התורה זוכה לתשובה ולכפרה על עוונותיו, כדרך

ג. הראשי תיבות הנפלא מובא ב'כתבי הגרמ"מ משקלוב' - ביאור משנת חסידים - דף רב.

בימים מקדם היה נהוג בערים הגדולות, לערוך באחד מימי השבוע יריד גדול, אליה היו מתקבצים סוחרים ותגרים מכל בני הסביבה שהציגו את מרכולתם בפני הקהל המרובה שהגיע לפקוד את המקום. ירידים אלו נחשבו אצל הסוחרים, כאחד ממקורות הפרנסה החשובים ביותר בימים ההם.

כך היה גם בעיר הגדולה פינסק, אף שם התקיים יריד מרכזי לכל בני הסביבה. אמנם שם בפינסק יצר היריד מכשול גדול לסוחרים היהודים, מאחר שזה התקיים ביום ראשון בשבוע, ובין הסוחרים היהודים היו גם חלושי מזג שלא רצו לאבד את הזמן היקר של היריד בהכנות וסידורים שונים, והתגבר עליהם יצרם אשר פיתה אותם בלשון החלקלקות הידוע שלו, להתחיל ולהיערך ליריד בעצם יום השבת קודש רח"ל, כדי שתיכף ביום הראשון בבוקר יוכלו להתחיל במסחרם מיד, ללא שהיות מיותרות.

יהודי צדיק התגורר בפינסק ושמו **רבי יצחק ברלין** ע"ה, אשר ברוב חרדתו על קדושת השבת שלא תתחלל, נוהג היה לצאת בכל שבת ושבת לעבר הכיכר הגדולה בה אמורה הייתה להתקיים היריד, כשהוא מתחנן אל אחיו היהודים ומבקש מהם שיזהרו ביותר שלא להיכשל באיסור החמור של חילול שבת. שום דבר לא עמד בפניו, אפילו ממון היה מוזיל מכיסו בכדי לכסות על אותו הפסד מדומה, שיוכל להיגרם לאותם סוחרים על ידי ההימנעות מההכנות ליריד בשבת, עד כדי כך נגע הדבר בנפשו.

ויהי היום, ויעבור הרינה במחנה, תושבי העיר פינסק התבשרו בבשורה הטובה והמרנינה, 'הנה מלכך יבוא לך', **מרן פאר הדור והדרו בעל ה'חפץ חיים** זי"ע, הגיע לפקוד ולחון את שערי עירם. תיכף בהיוודע הבשורה המרגשת, אף רץ מיודענו רבי יצחק אל רבינו ה'חפץ חיים', לבקש הימנו שינצל את הביקור המרומם ואת השפעתו הכבירה, על מנת לבצר את חומת השבת ההולכת ונפרצת רח"ל כאן בפינסק.

מרן ה'חפץ חיים' קיבלו במאור פנים, והתפתחה ביניהם שיחה חשובה על כלל עניני היהדות בעיר. בין הדברים בירר ה'חפץ חיים' אצל רבי יצחק, כיצד נראה מצב התורה ולומדיה בעיר, האם יש כאן חבורות של יושבי אוהל הממיתים עצמם באהלה של תורה, כמו כן חקר על הבעלי בתים בעיר האם הם משתדלים לקבוע עתים לתורה.

רבי יצחק כבש את פניו בכאב וסיפר, שבעבר אכן היו כאן הרבה תלמידי חכמים שהיו משימים לילות כימים בעסק התורה הקדושה, ואפילו פשוטי העם היו פוקדים את בתי הכנסיות ובתי המדרשות, והיה קול התורה הולך ומתרונן ברמה. אך מה לעשות ולמרבה הצער, מטה קרן התורה, ופסקה ישיבה בעירנו, עד שכמעט ולא נשמע כאן קול התורה כבעבר.

משל בכפרי נבער מדעת

כשמוע זאת ה'חפץ חיים' פתח בחכמה את פיו הקדוש בדברי משל ומליצה: היה זה לפני שנים לא הרבה, כאשר אך הונחו

זמן קצר הוזעקו אליו אנשי רפואה והצלה שהחלו לבדוק אותו מכל עבריו, לראות את מצבו ולבחון את דרכי הטיפול בפצעיו, בדקו את ידיו ובדקו את רגליו וכן הלאה. עד שהגיע לשם רופא מומחה וצעק עליהם, שוטים שבעולם! מה בצע לכם לעקוב אחר מצב איבריו החיצוניים, קודם כל מיששו את פעימות לבו לראות האם הוא פועם בכלל, והאם צריך לייצבו כראוי, ורק לאחר מכן תתפנו לבדוק את שאר האיברים החיצוניים.

תורת ה' "תמימה" משיבת נפש

בזה סיים מרן ה'חפץ חיים' את משלו, ופנה לרבי יצחק ברלין ואמר לו, מתוך דברך אני מבין כי מצב התורה בעיר ירוד מאוד. אי לכך איני יודע איזה תועלת תהיה כאשר אעורר על קדושת השבת לבד. כי הרי אם התורה הקדושה, שהוא הלב הפועם של האומה הישראלית, איננה במצב מתוקן, מה יועילו כל דברי ההתעוררות בעניין השבת, הלא הם יפלו על אוזניים ערלות.

לכן עדיף לי להתריע ולעורר על חיזוק לימוד התורה, ולאחר שיתרומם כוח התורה בעיר, אזי ממילא יתחזקו אף שאר ענייני המצוות והרוחניות, ונוכל לעורר את העם על שמירת השבת, ואז זה כבר יהיה אצלם בבחינת 'דבר הנשמע'.

ממעשה זה נפיק לקח גדול, לדעת ולהבין שאכן התורה הקדושה הוא הראשית והעיקר לכל שאר ענייני העבודה והתשובה, כי כאמור, התורה הוא הלב הפועם של היהדות והאמונה. כאשר

מסילות הברזל הראשונות עליהן החלו לנוע מרכבות הברזל (- רכבות). כמוכן שבתקופה הראשונה עדיין לא היו נפוצים מסילות הברזל כמו היום, ורק בינות לערים הגדולות נראו אותם מסילות הברזל שהובילו את האנשים מעיר אחת לרעותה.

יום אחד נקלע כפרי נבער מדעת אל תוך וורשה הבירה. הוא טייל להנאתו בין רחובותיה של הכרך הסואן אשר לא היו מוכרים לו, ולא היה יכול להשביע את עיניו מן הנפלאות והשכלולים אשר נגלו שם לנגד עיניו. עד היום הסתכמו כל השגותיו בפרות וסוסים, והנה עתה נתגלה לפניו עולם חדש. במהלך סיורו הגיע עד לפאתי העיר, שם פגש במסילות הברזל הארוכות שנמתחות על פני כל האופק. הוא לא ידע ולא הבין כלל לאיזו תכלית הם משמשים, בעיניו נדמו המסילות האלו כשביל נאה ונחמד, וברוב בערותו הוא החל לטייל להנאתו על פני המסילות.

אמנם הוא לא הספיק ליהנות הרבה מן הפלא החדש שנתגלה עתה לנגדו, כי לגודל אסונו, התקרבה הרכבת שהגיעה ממולו בדהירה עצומה, ועוד בטרם הצליח להבין מה מתרחש עמו, מצא את עצמו מוטל על פני הארץ כאשר כל כולו חבול וחבוט, 'מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה ומכה טריה'. כך שכב בלא ניע ובחוסר אונים, עד שכמעט היה נדמה כמת ל"ע.

מהומה גדולה התעוררה מסביבו, תוך

התורה כבר נמצאת אצל האדם ברום המעלה, אזי זוכה להשיג ולתקן בנקל גם את שאר העניינים.

ולכן עתה כאשר אנו נכנסים אל ימי התשובה והרצון, הרי שלכל לראש יש לנו להתחזק בלימוד התורה הקדושה, המרומז דווקא באות הראשון של תיבת 'ת'מים. וביותר מזה מצינו, שעל התורה הקדושה נאמרה כל תיבת 'תמים' בשלימות, כדכתיב (תהלים יט, ח) 'תורת ה' תמימה' משיבת נפש, כי דווקא לימוד התורה היא זאת שמביאה את האדם לידי תמימות ושלימות בכל מעשיו וענייניו. ועל ידי ההתחזקות בלימוד התורה, יקל עלינו להשיג אף את כל שאר הדברים הרמוזים בתיבת 'תמים', מ'צוות יראה ומ'ידות, עד שנזכה להיות תמימים ושלמים בכל מעשינו.

תמימות במידות שבין אדם לחברו

ולכן לאחר שכבר מתחילים את יסוד התחלת התשובה השלימה על ידי ההתחזקות בלימוד התורה הקדושה, צריכים לזכור לחזור ולשוב גם אל שאר הדברים והעניינים הצריכים חיזוק ותיקון, שהרי זהו תכלית לימוד התורה, להביא את האדם לידי מעשה, כמו שאמרו בגמרא (קידושין מ:): 'תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה'. ולכן בוודאי אסור לנו בחודש התשובה להזניח את ההתחזקות והתיקון גם בשאר כל העניינים, רק אדרבה, גם בהם צריך האדם לבחון את עצמו כימים האלו, ולתקן את הצריך תיקון.

וביותר יש לעורר על חובת האדם

להתחזק במצוות שבין אדם לחברו, כי הרבה מאד יש מה לתקן בעניינים האלו, והם גם כן מיסודות התשובה, שהרי אין יום הכיפורים מכפר על העבירות הללו עד שירצה את חברו. רמז נפלא לדברינו מצאנו במאמר יקר של הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע, שאמר שבראשי התיבות של 'תשובה' נרמזים חמשה פסוקים שהם יסודות התשובה: ת - ת'מים תהיה עם ה' אלקיך. ש - 'ש'ויתי ה' לנגדי תמיד. ו - 'ו'אהבת לרעך כמוך. ב - ב'כל דרכיך דעהו. ה - 'ה'צנע לכת עם אלוקיך.

ולכשתעיין בה תראה, כי שני העניינים הראשונים ושני האחרונים המה מצוות שבין אדם למקום, ואילו המצווה של 'ואהבת לרעך כמוך' נתונה באמצעה ובטבורה של התיבה, ככלה בין רעותיה משובצה. ואין זאת אלא לגלות, כי המצוות שבין אדם לחברו המה השורשיים והמרכזיים ביותר, ואילולא החיזוק בהם לא שייך באפשרי כלל להגיע לידי תשובה אמיתית.

רק על ידי האחדות בין אדם לחברו יוכל לזכות להיות 'תמים עם ה' אלקיך'

והנה יש שואלים ומקשים, איך יתכן שלא רימז הרה"ק הרבי ר' זושא, גם ענין 'לימוד התורה' בראשי תיבות של תיבת 'תשובה', הרי על ענין התורה צריכים ביותר וביותר לשוב בתשובה, כמו שאמרו בגמרא (ברכות ה:), 'אם רואה אדם שיסורין באין עליו, יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה'.

ועל פי מה שנתבאר לעיל יובן שפיר, כי

ולהבין, כי התורה הוא היסוד והראשית לכל, כי ברגע שיתחזק בלימוד התורה הקדושה, ממילא כבר יקל מעליו להתחזק ולתקן גם שאר הדברים.

אמנם ביחד עם זאת יידע נאמנה, כי אילולא תיקון שאר המצוות, ובפרט המצוות של בין אדם לחבירו, עדיין לא דרך על מפתנה של התשובה השלימה בכוח לימוד התורה לבד. ורק על ידי החיזוק גם בכל אלו העניינים יזכה לתשובה אמיתית, ויוכל לגשת כראוי בס"ד ליום הדין והמשפט בראש השנה הבעל"ט, ויזכה להיכתב ולהיחתם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום.

ואין לנו אלא לסיים בתפילה ובקשה, שאכן נזכה להגיע לתשובה שלימה ותמימה בכל העניינים ובכל הדברים הטעונים תיקון, בתורה הקדושה ובשאר כל המצוות ומעשים טובים. ושנזכה לידבק במידת התמימות באמת ובתמים, להאמין באמונה שלימה שהכל מאתו יתברך שמו, ולא לחקור אחר העתידות, אלא לקבל הכל בתמימות, ובזכות זה נזכה שישפיע עלינו הקב"ה רחמים מרובים, ויכתבנו ויחתמנו לחיים טובים ולשלום ולשנה טובה ומבורכת, אמן.

בפסוק זה גופא של 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' שרימז הרה"ק מאניפולי באות ת' של תיבת ת'שובה, בזה גופא מרומז כבר גם ענין התורה, כמו שנתבאר, שתיבת 'תמי"ם' הוא ראשי תיבות ת'ורה מ'צוות י'ראה מ'ידות, שבכל זה צריכים להיות בתמימות 'עם ה' אלקיך'.

ולפי זה הרווחנו עוד, שבאמת נרמז ענין ה'מידות' שבין אדם לחבירו, גם תיכף באות הראשונה של תיבת ת'שובה שהוא כאמור כנגד ת'מים תהיה עם ה' אלקיך. שהרי האות מ' של תיבת תמי"ם הוא כנגד מ'ידות שבין אדם לחבירו. וכל זאת לבד ממה שנרמז ענין 'ואהבת לרעך כמוך', באמצעה ובטבורה של תיבת 'תשובה' כמו שנתבאר.

וביותר מזה מצינו, שכל הפסוק 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' מרמז שצריכים להיות באחדות בין אדם לחבירו, ורק לאחר מכן יכולים לזכות להיות 'תמים' גם 'עם ה' אלקיך', כמבואר בארוכה בשל"ה הקדוש (מסכת סוכה תורה אור, פג)¹.

סדר ההכנה ליום הדין הממשמש ובא

הכלל העולה לנו מכל אלו הדיבורים, שכאשר בא האיש הישראלי לעשות תשובה לקראת יום הדין, צריך הוא לדעת

ד. לשון השל"ה הקדוש: 'סוד עמוד השלום, הוא סוד גדול ונורא. כי ישראל נקראים כנסת ישראל. כי אף על פי שלמטה הם נפרדים זה מזה, מכל מקום למעלה בסוד נשמתם הם אחדות אחד, והם מכונסים, כי הם חלק ה'. והענפים הרוצים לחזור לשרשם, צריכים להיות בדוגמא לשרשם, דהיינו שיהיו מתאחדים גם למטה. וכשיש פירוד למטה ביניהם, כביכול עושים פירוד וקציצה למעלה. ראה עד היכן מגיע הדבר. על כן צריך כל בית ישראל לרדוף השלום, ולהיותם אחד בשלום ובשלמות בלי פגם ולהדמות לקונם, שכן נקרא שמו יתברך ה' שלום. ועל זה בא הרמז 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' (דברים יח, ג). והכוונה, מאחר שאתה 'עם ה' אלקיך' חלק ה', צריך אתה להיות 'תמים'. וכשאתה תמים אז תהיה עם ה' אלקיך במחיצתו, והיו עיניך רואות אותו. עכלה"ק.